

(Bernsten) vil jeg kun gjøre den Bemærkning, at jeg ved mine Udtalelser om den omdelte Bog udtrykkelig begrænsede min Tiltrædelse af den til dens Ytringer Pag. 23. og tog endog Forbehold med Hensyn til Slutningen af denne Side; jeg vendte ikke Bladet om til Pag. 24. hvor det ærede Medlem læste. — Det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) stillede mig i Udsigt, at jeg, naar jeg henvendte mig til Finantsudvalget — saaledes forstod jeg det ærede Medlem — med Begjæring om at faae Understøttelse til den eller den Stole, vist kunde gjøre Regning paa at faae den. Jeg vil tillade mig at sige, at det er slet ikke det, jeg ønsker; det byder jeg mig ikke det Mindste om. Det, jeg vil bringe i Stand, er at kunne sige til en Kommune: Jeg giver Dig Tilskud for et længere Aaremaal, thi ellers kan jeg ikke kræve det Offer af Kommunen, som jeg maa kræve. Bevillingen paa Finantsloven gives derimod kun for det enkelte Aar, og derved vil den hele Hensigt, som jeg har med Tilskudet, falde bort. Hensigten til Finantsudvalget kan jeg altsaa ikke bruge.

Th. Nielsen: Det skal kun være nogle meget korte Bemærkninger, som jeg skal fremsætte. Jeg vil da bemærke til det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Kjær), at jeg tror, at han tog noget for haardt fat paa Loven af 8de Marts 1856. Jeg tror dog, at, bortset fra alle dens Mangler, er den en af de bedste Love, vi have faaet (Stemmer: Hør! Hør!). Det glæder mig, at der dog er nogle, der synes at samstemme med mig heri. Jeg skal være enig med det ærede Medlem i lige saa ivrigt som han at ønske en Udvidelse af Kaldelsesmaaden, saa i saa Henseende skal der ikke være Strid imellem os, men hans „Enten — Eller“ — enten bort med hele Statskolen eller bort med hele Friskolen — hylder jeg ikke. Jeg tror heller ikke, at det vil hve vort lille Folk, det pleier da ikke at ligne det. Saa meget mere glæder det mig derfor, at det ærede Medlem i Slutningen af sit Foredrag var enig med mig i, hvad jeg har udtalt om Lærernes Lønning, og at han synes at ville støtte ikke blot Statskolelærerne, men ogsaa Friskolelærerne. Menigheden mellem mig og det ærede Medlem blev altsaa ikke saa stor, som den i det første Dieblit kunde synes. Overfor det ærede Medlem fra Kolding (Berg) skal jeg bemærke, at det ikke er min Sædvane at mene, at, naar man ikke er enig med mig, saa mangler man Fædrelandskiud, og saa er man ikke ivrig i sine Bestrebelse for Sagen. Dertilmod jeg kan meget godt trods det, at jeg misbilliger Veien og Maaden — jeg tror, at jeg fik sagt det lige overfor den høitærede Minister — anerkjende den gode Svær, Willie og Evne. Fordi man er uenig, behøver man ikke at betvivle sine Modstanderes Arbeidsomhed, Fædrelandskjærlighed eller andre gode

Egenskaber, og jeg vilde ønske, at det noget mere maatte blive Tilfældet imellem os, at, hvor uenige vi end kunne være, vi dog ikke fratjendte hinanden disse Egenskaber. Den ærede Minister forekom mig ogsaa at tage noget for haardt paa, hvad jeg havde sagt, men det beviser mig forøvrigt, at jeg har ramt der, hvor jeg har sigtet; thi det viser, at der virkelig er en principiel Forskjel tilstede mellem den ærede Ministers og min Opfattelse, men der hvor han søgte at vise, at jeg vilde mistænkeliggjøre ham eller Andre, tog han feil. Jeg søger ikke at mistænkeliggjøre den høitærede Minister, jeg tror, hans Planer ligge nogenlunde klart for i dette lille Forslag og hans øvrige Udtalelser, og derfor har jeg udtalt mig, som jeg har. Forøvrigt maa jeg sige, at det tilfredsstillende og glædede mig, at den ærede Minister dog var enig i og sympatijserede med Tanken om Forslaget om Lønningstillæg ogsaa til Friskolerne, og det kunde maasse give noget Haab om, at man i et saadant Spørgsmaal kunde blive enig. Skulde det ske, skulde det naturligtvis glæde mig. Jeg kunde have ønsket, at den ærede Minister — men naturligtvis, det er muligt, at han ikke har gjort de nødvendige Forberedelse dertil — ogsaa vilde have udtalt sig om, hvorvidt han kunde gaa i Retning af at affasse Omgangsloven; thi jeg maa gjentage, at jeg tror, at det for mange Egne er en Velsærdsfag, og at det er en Betingelse i mange Henseender for, at den kan komme til at gaa videre, og for at disse Egne, som i Reglen med Hensyn til Kultur have staaet tilbage, kunne komme med — jeg tænkte her nærmest paa den rent timelige Kultur — men ogsaa i aandelig Henseende kunne komme med. Det er min Overbevisning, at begge disse Dele maa følges ad, det er derfor, jeg gjentagende har henledt Opmærksomheden derpaa. Den ærede Minister tog endvidere feil, naar han sagde, at jeg havde laaset Skoleloven af 1814. Jeg sagde udtrykkelig, at jeg vilde ingen Dom udtale om den. Jeg bemærkede endog, at det muligvis var et meget godt Arbeide for sin Tid, men at det passede ikke mere nu. Det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Kjær) undrede sig over, at jeg ikke varmere talte Statskolelærernes Sag, da jeg selv var Statskolelærer. Jeg har det Uheld, naar jeg er sammen med Friskolelærere, at disse sige, at jeg er helt og holdent statskolevenlig; her kalder man mig friskolevenlig. Det kunde maasse være et Vidnesbyrd om, at jeg er ved at træffe det Rigtige i denne Henseende. Jeg skal gjentage, at jeg misfjender paa ingen Maade det svære Arbeide, som Statskolelærerne have udført under trange Kaar, under stærkt Statstilsyn og under Mistillid fra mange Sider, og at de have kunnet gjøre, hvad de have gjort alligevel trods Grundlaget, trods Roden, det fortjener Tak og ikke Dadel. At der er braadne Kar i alle Lande, er en ganske anden Sag.